

כ"ט באדר ה'תשפ"ג

22, מרץ 2023

פרוטוקול ועדה לאיכות הסביבה

משתתפים: יו"ר הועדה-עדיאל אילוז

גב מזל קמינסקי-מנהלת מח' איכות הסביבה

גב בת ציון שלומי-חברת ועדה

מר יהודה חיימוביץ-חבר ועשה

מר אבי שמיר-חבר ועדה

מר אבישי שלומי-אורח

מר תומר אשל פרויקטור קוק ניקיון במרחב הציבורי -זום

מר אבנר רינוט-פרויקטור קוק סביב טבע עירוני-זום

חסרים: מר דודי רוז-חבר ועדה

הרב מנחם גולד-חבר מועצת עיר וחבר ועדה

גב בתיה אדרי -חברת מועצת עיר וחברת ועדה

גב קרן אלקריף - חברת מועצה וחברת ועדה

גב פליסיה שמאי -חברת ועדה

מחלקת איכות הסביבה

קול קורא ניקיון במרחב הציבורי

מזל: מציגה את תומר הפרויקטור של קול קורא ניקיון במרחב הציבורי, פרויקט של המשרד להגנת הסביבה, העוסק בהסברה לשמירה על ניקיון ולשינוי דפוסי התנהגות של התושבים בנושא הניקיון.

תומר אשל: אני עוסק כ-15 שנים בניקיון בהיבט חינוך והסברה. בשלב א' של התכנית ערכנו סקרים ב-28 מקומות בעיר. בדקנו מה ניזרק? מי זורק? הפסולת העיקרית שנמצאה: בדלי סיגריות, מסטיקים, כלים חד פעמי, אריזות מזון וצואת כלבים. נמצא כי גברים בגילאי-40-20 הם המלכלכים העיקריים. לא נמצאו בעיות של תשתיות וחוסר פחי אשפה. תכנית העבודה הועברה למזל לאחר מכן קיבלנו אישור ממשרד איכות הסביבה ויצא קול קורא. הקול קורא לא עוסק באכיפה, חינוך, ברכישת פחים, משאיות או כל מיני תשתיות. הקול קורא מתמקד בהסברה, קמפיין שילוט ומדיה. אני עוסק בהסברה פנים מול פנים מול התושב. הסברה לתושב שיש לו אחריות על הפסולת שלו. התושב לא צריך לנקות, אלא לא ללכלך. זאת לצד יוזמות חינוכיות העוסקות בערך הניקיון.

יישום תכנית ההתערבות שלב ב'

1. **תכנית הסברה קהילתית בשכונות-מטרה**, הגברת מודעות התושבים לשמירת הניקיון בשכונה תוך גיוס פעילי שכונות וקבוצות חברתיות ושילובן בפעילות.
2. **תכנית הסברה בקרב קבוצות נוער ובעלי עסקים באמצעות הקמת פורומים והסברה אישית במרכזים מסחריים-מטרה**, הגדלת היקף המשתתפים והשותפים של התכנית תוך מיקוד בשתי קבוצות א. מסחר ובעלי עסקים ב. בני נוער ובנוסף התמקדות בשמירה על הניקיון במרכזים מסחריים.

3. **ביצוע הכשרות לעובדי עירייה ונאמני ניקיון-מטרה**, הגברת היכולת של עובדי העירייה בכלל ועובדי אדף שפ"ע בפרט לצד נאמני ניקיון לשמש שגרירים ש לשמירת הניקיון תוך שילובם בפעילות הסברה ויצירת בסיס לשיח מכבד ביניהם לבין התושבים, זאת לצד העצמת עובדי הניקיון.
4. **ביצוע תכניות יוזמות חינוכיות בתחום הניקיון המרחב הציבורי-מטרה**, חשיפת התכנית לקהלים שונים תוך חיבור ושילוב נוער ומבוגרים לפעילות במסגרת התכנית ובמקביל עידודם לביצוע פעילות נוספת.
5. **ביצוע סקרים בתחום ניקיון המרחב הציבורי-מטרה**, מדידת השפעת פעילות ההסברה והקמפיין התקשורתי על תושבי עפולה, בעלי העסקים ונותני השרות בעירייה(אגף שפ"ע) בנושא הניקיון במרחב הציבורי .
6. **ביצוע קמפיין פרסומי הנושא ניקיון המרחב הציבורי-מטרה**, הרחבת החשיפה של התושבים לפרויקט באמצעות המדיות השונות-המסורתיות והדיגיטליות.
7. **ביצוע סקר מסכם קול קורא-מטרה**, קבלת מידע עובדתי מהשטח לשם השוואה ולשם בחינת הפעילות שבוצעה במסגרת התכנית.

שאלות:

בת ציון: כמה עולה הפרויקט הנ"ל?

מזל : כ- 600,000 ש"ח

עדיאל: אני מברך את הפרויקט ואת הסקרים בטוח לתוצאות חיוביות
בחצי השנה הקרובה בעיר.

פניות חברי הועדה:

אבישי שלומי: חשוב שהסביבה תהיה ירוקה יותר. לאחרונה כריתת עצים בעיר בלתי מבוקרת, בשבוע האחרון נכרתו עצים ברחוב קק"ל ובטיילת בעפולה עלית. נכרתו שני עצי חרוב בחוסר שיקול דעת. מי מקבל את ההחלטה? לא קיבלנו מענה. יש צורך להבהיר לאנשי הגינון שהצמחייה אינה בבעלותם.

המלצתי: תהליך מסודר של קבלת החלטה עם הסבר מפורט לציבור מדוע כורתים עץ מסוים עם חתימת אגרונום.

עדיאל: יש עצים שמהווים סכנה, כמו במקרה בעיר טבריה.

מזל: בישראל חל איסור על כריתת עצים גם בשטחים פרטיים אלא אם קיבלו אישור מפקיד יערות של קק"ל.

קול קורא-סקר טבע עירוני

אבנר רינות : עובד ביחידה טבע עירוני בחברה להגנת הסביבה. אנו עורכים סקרי טבע עירוני במסגרת קול קורא של המשרד להגנת הסביבה שמממן סקרים. המטרה, למפות את כל שטחי הרשויות בישראל ולמפות מצאי קיים.

בשלב הבא אנו באים להמליץ פיתוח אתרי טבע עירוניים, וגינון בר קיימא. הסקר מתבצע ב-4 עונות בשנה. הוא החל באביב שנה שעברה. כל אתר טבע שהכשרנו מעל 10 דונם לפי דרישת משרד להגנת הסביבה. הסקר הסופי יוגש בתחילת הקיץ הקרוב.

מצגת: מהו טבע עירוני?

טבע עירוני ונדידתו מעוררת טבעית או מוקדן טבע אשר נמצאים במוחזם הרשות המקומית.

- טבע במרחק נגיעה.
- תרומה לשמירת המגוון הביולוגי.
- תוכן לפעילות חינוך, תרבות, פנאי ונופש לתושבי העיר.
- חיזוק הקשר לטבע, סיוע להעצמה קהילתית ולמיצוב דמותה הייחודית ש להעיר.
- מיתון מפגעים סביבתיים (רעש, הצפות וזיהום אוויר).
- חיסכון בעלויות תחזוקה (בהשוואה לשטחים מגוננים).

תופעות טבע נקודתיות בשטחים בעלי יעוד ותפקוד מגוון

- גן מקלט לצמחים נדירים-חורשת עפולה עלית.
- אתרי פריחה-איריס נצרת-שמורת גבעת המורה
- שולי שדות-אנדרטת חטיבת כפיר.
- בריכת חורף-עוטף מערבי, כביש 60.
- עירוני ענק- מין בסכנת הכחדה, שדות מערביים.

הטבע המקומי מספק שירותי מערכת אקולוגית חיוניים

- שירותי וויסות נגר, יובל נחל עדשים.
- שירותי הדברת חרקים- סנונית רפתות בלב העיר.
- שירותי וויסות אקלים, שדירות ברושים בעוטף.
- שירותי האבקה - נימפית החורש, מערב עפולה
- שירותי פנאי ונופש, פארק נחל המורה
- שירותי רעייה – ארנבת השדה, אנדרטת חטיבת כפיר

אתגרים שונים דורשים מענה וגיבוש מדיניות מתאימה

- מינים פולשים – שיטה כחלחלה, פארק נחל המורה
- מינים מתפרצים – תן זהוב, מערב עפולה
- סניטציה - אתר פתוח להפרדת פסולת עירוני
- צורך בגיבוש מדיניות לטיפול במפגעי חיות בית משוטטות

זכויות וזכויות טבע עירוני

- תרומה לשמירת המינים והמגוון הביולוגי.
- תוכן לפעילות חינוך, תרבות, פנאי ונופש לתושבי העיר.
- מוקדי תיירות בעיר.
- חיזוק הקשר לטבע, סיוע להעצמה קהילתית ולמיצוב דמותה הייחודית של העיר.
- חסכון בעלויות תחזוקה בהשוואה לעלות התחזוקה של שטחים מגוננים.
- מיתון מפגעים סביבתיים (רעש, הצפות וזיהום אוויר).
- השפעה על האקלים העירוני - מיתון טמפרטורות, ניהול נגר עירוני.

מטרות סקר תשתיות טבע עירוני בעפולה

- הערכת מצאי הצומח והחי הקיים בעיר.
- שימור תשתיות טבע ייחודיות לעיר ולמרחב.
- יצירת מוקדי פעילות ציבורית ללימוד והעצמת מופעי הטבע הייחודיים לעיר.
- יצירת מפגש איכותי של מגוון אוכלוסיות עם הטבע.

צוות הסקר – היחידה לסקרי טבע עירוני, החברה להגנת הטבע

- הצבת גלאי עטלפים
- הצבת מצלמות תנועה
- סיור שטח לבחינת אתרים
- תצפיות ורשימות מינים
- סקרי עופות, זוחלים, פרפרים, יונקים
- סקר בתי-גידול לחים.

מאפייני הטבע העירוני בעפולה

- העיר עפולה יושבת בלב "העמק" ב-ה"א הידיעה, אחד השטחים הפתוחים הגדולים והחשובים במרחב שבין

השומרון והגליל הדרומי וזמן מועט וזמן האקזומה
הארצי.

- בשטחי העיר מיוצגים בתי-גידול ים-תיכוניים הכוללים בין היתר קרקעות עמק עמוקות ולחות שמייצרות נישות אקולוגיות ייחודיות ונדירות ברמה הארצית.
- בתחומי העיר מצויים מיני צומח וחי המאפיינים את שטחי העמק הפוריים, כולל מינים בסכנת הכחדה כדוגמת עפרוני ענק (ציפור) וביקית יזרעאל (צמח).
- פסיפס שטחים חקלאיים-כפריים ו"משארי טבע" במפגש ישיר עם העיר הבנויה.

ייחודן של התשתיות הטבעיות בעפולה

- שטחים פתוחים בעלי ערכיות אקולוגית גבוהה בהם מגוון ביולוגי עשיר.
- "תחנת ריענון" וציר נדידה לציפורים בין מרחבים ההולכים ומתפתחים.
- חלק משמעותי מהמסדרון האקולוגי הארצי של ישראל.
- שטחי קרקעות כבדות שמורות ובריכות חורף בשטח העיר הם בתי-גידול נדירים ורגישים במיוחד בתחום העיר.

תהליך העבודה

- איתור ומיפוי תשתיות טבעיות ומפגעים סביבתיים בשטח העיר
- הטמעת מסד הנתונים במערכת התכנון של העירייה
- חשיפת הסקר והנגשתו לציבור

בשלבים הבאים:

1. חשיפה והכשרה של בעלי תפקידים בעירייה לניהול ושימור הטבע העירוני
2. הטמעה במערכת העירונית - חינוך, תיירות, תברואה, גיבון וכד'.

אבנר רינות: מאוד חשוב שיתוף פעולה של הציבור באיסוף מידע לסקר מצאי קיים אשר יכנסו בדוח הסופי של הסקר. מאוד חשוב לפרסם באתר של העירייה שמתקיים סקר טבע עירוני ואנו החברה להגנת הטבע נשמח למידע ועדכונים רלוונטיים למטרדים בעיר. התוצר החשוב לתושבי עפולה הוא כרטיסי אתרים.

בסוף התהליך תוקם ועדת היגוי, נשמח שחברי ועדת איכות הסביבה יצטרפו לוועדת היגוי.

במסגרת צעדת גבעת המורה יתקיים אירוע חשיפה ראשון של הסקר, בו נציגים שלנו יסבירו על הסקר וכיצד התושבים יכולים לעזור בסקר. בסיום הפרויקט, יתקיים אירוע חשיפה גדול לתושבי עפולה במסגרת שולחנות עגולים.

עדיאל: משהו נוסף של חברי הועדה?

בת ציון:

- ציורי קיר ברחבי העיר לא צנועים עם משפטים לא חינוכיים אם אפשר לבדוק את הנושא.
- גיזום אגרסיבי-ומתן מענה על כריתה של כל עץ.

יהודה חיימוביץ:

- לבקשת התושבים מיכל לאיסוף נייר ליד היכל התרבות, ביציאה לכיוון רחוב הדסים.
- אשמח לדעת היכן יש מרכז לפסולת אלקטרונית?

מזל: ניתן להביא אלינו לאגף שפ"ע ואנו נדאג להעביר למחזור.

עדיאל: הישיבה הבאה תתקיים ב-14.6.23

הישיבה נסגרה!

מחלקת איכות הסביבה

